

Living on soft soils – subsidence & society

3^e jaarlijkse symposium NWA-LOSS project

2 november 2023

UU, TUD, WUR, Deltares, TNO, WEnR

Min. Infrastructuur & Waterstaat, Min. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Prov. Utrecht/Zuid-Holland, Gem. Gouda, Platform Slappe Bodem,

Rijkswaterstaat, STOWA, HDSR, WDOD, Sweco, Tauw, NAM

Programma - ochtend

Thema 1: Bodem- en water sturend: waar staan we nu?

09:50 uur Bodem- en water sturend: waar staan we nu?

Meinte de Hoogh, Ministerie I & W

10:15 uur Pauze

10:45 uur Uitwerking bodem- en water sturend provincie Zuid-Holland: stand van zaken en knelpunten

Rob Ligtenberg, provincie Zuid-Holland

11:10 uur Implicaties uitwerking bodem- en water sturend voor het waterbeheer en de provincie Utrecht

Harm de Jong, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

Hans Mankor, Provincie Utrecht

11:35 uur Discussie: knelpunten 'bodem- en water sturend' i.r.t. bodemdaling, hoe hiermee om te gaan?

12:05 uur Lunch

Programma - middag

Thema 2: Resultaten NWA-LOSS project

13:05 uur Presentatie resultaten werkpakketten

14:20 uur Postersessie: uitwisseling kennis & ideeën

15:50 uur Dialoog: reflectie op 'bodem- en water sturend' om bodemdaling en de negatieve gevolgen hiervan tegen te gaan

16:50 uur Conclusies & afsluiting

17:05 uur Borrel

Voorzitter ochtendprogramma: Gilles Erkens (Deltares/UU)

Voorzitter middagprogramma: Bernardien Tiehatten (Ambient/UU)

Living on soft soils – subsidence & society

3^e jaarlijkse symposium NWA-LOSS project

2 november 2023

Prof. dr. Esther Stouthamer (projectleider)

UU, TUD, WUR, Deltares, TNO, WEnR

Min. Infrastructuur & Waterstaat, Min. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Prov. Utrecht/Zuid-Holland, Gem. Gouda, Platform Slappe Bodem,

Rijkswaterstaat, STOWA, HDSR, WDOD, Sweco, Tauw, NAM

Bodemdaling: complex vraagstuk

Waarom?

- Grenzen fysiek systeem bereikt (tipping point)
- Niet één probleemeigenaar
- (Ingrijpende) veranderingen vereist

Korte termijn gevolgen + grote uitdagingen NL:

Klimaatverandering, zeespiegelstijging, landgebruik, verzilting, waterkwaliteit, stikstof-emissie, woningtekort, ...

Tot **1**
Millioen
huizen bedreigd
door funderingsproblematiek

22
Miljard Euro
extra aan bodemdaling
gerelateerde kosten tot 2050

2x
zoveel
kosten voor onderhoud
straten en wegen
op slappe ondergrond

5.5
Megaton
jaarlijkse CO₂ emissie
door veenoxidatie

Bodemdaling: complex vraagstuk

Wat is er nodig?

- Visie op hoe om te gaan met bodemdaling en gevolgen: toekomstig doel en paden om doel te bereiken
→ Handelingsperspectieven
- Kennis, monitoringsnetwerk, data-infrastructuur, modellen, aansluiten op informatiebehoefte kennisgebruikers
- Geïntegreerde aanpak: technisch, governance, juridisch

Tot **1**
Millioen
huizen bedreigd
door funderingsproblematiek

22
Miljard Euro
extra aan bodemdaling
gerelateerde kosten tot 2050

2x
zoveel
kosten voor onderhoud
straten en wegen
op slappe ondergrond

5.5
Megaton
jaarlijkse CO₂ emissie
door veenoxidatie

6M benadering

Wat is er nodig om maatregelen te kunnen nemen?

Doel LOSS

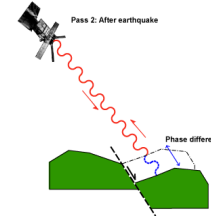
Ontwikkelen **integrale aanpak** om tot **haalbare, legitieme & duurzame oplossingen** te komen voor het beheersen van de negatieve maatschappelijke effecten van bodemdaling in Nederland.

- Door voldoende kennis onderbouwd beleid
- Handelingsperspectieven korte, midden-lange en lange termijn
- Integrale aanpak

Opzet programma

WP1

WP4

Effectiviteit
Gewenste effect?
Neveneffecten?

WP4

Maatregelen
Welke?
Hoe te integreren?

Meten & monitoren
Hoeveel?

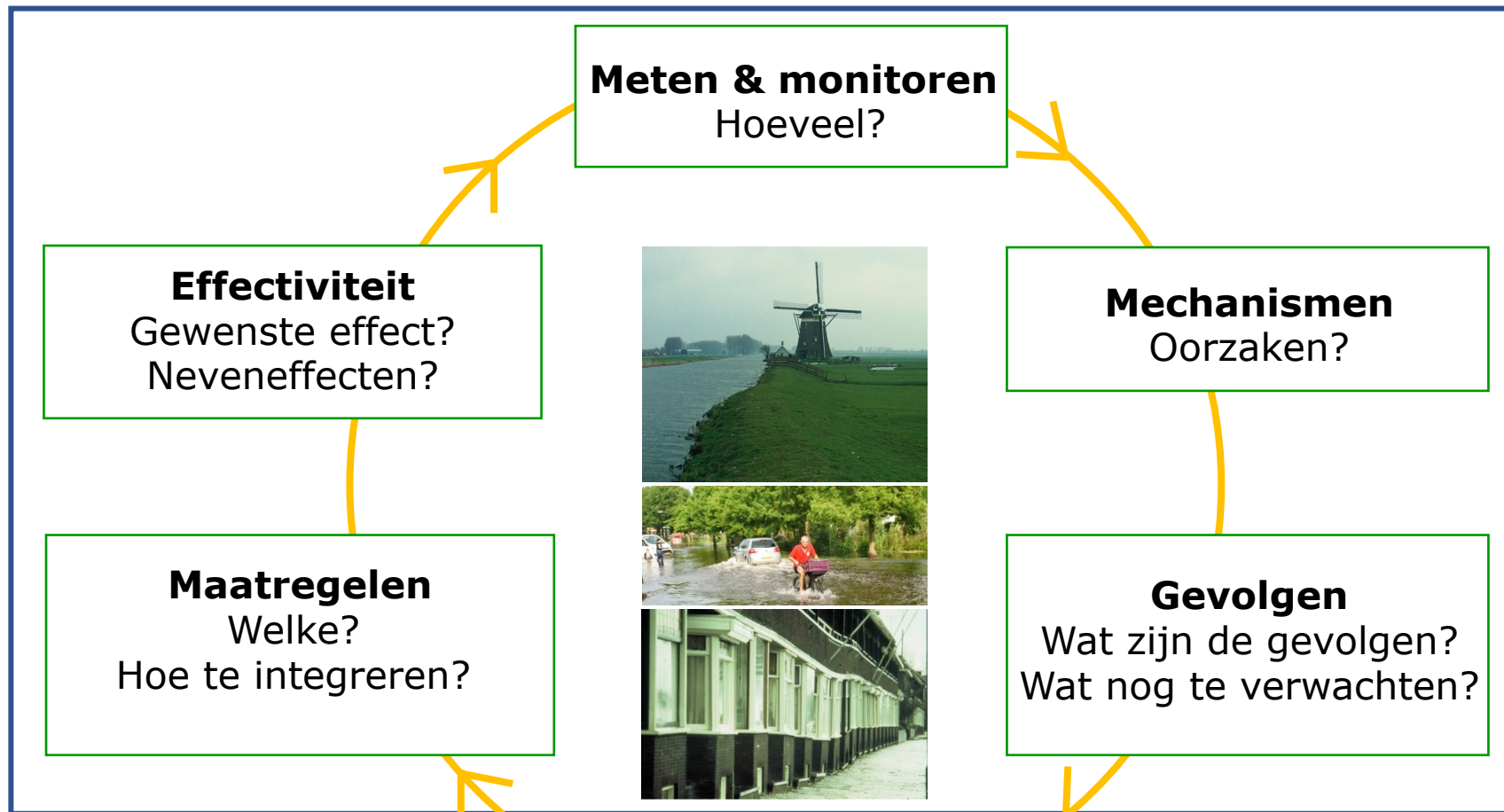

Mechanismen
Oorzaken?

WP2

Gevolgen
Wat zijn de gevolgen?
Wat nog te verwachten?

WP3

**WP5:
Kennisutilisatie**

Type resultaat: kennis, technieken/methoden, data, modellen, handelingsperspectieven

Onderzoekers

WP1: meten & monitoren

Philip Conroy (TUD)

InSAR processing

Manon Verberne (TNO/UU-AW)

Ontrafelen diepe & ondiepe processen, data-assimilatie

Kim de Wit (UU-DPG)

Kwantificering achtergrondaling

WP2: mechanismen

Duygu Tolunay (UU-BIO)

Microbiële afbraak veen

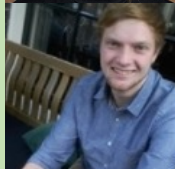
Bente Lexmond (UU-DPG)

Krimp- en zwelgedrag klei

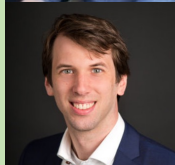
Erne Blondeau (WUR/WEnR)

Broeikasgasemissie

Pepijn van Elderen (UU-DPG)

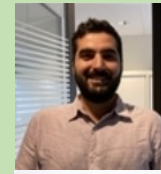
Kruipgedrag veen

Tom de Gast (TUD)

1D bodemdalingsmodellering

WP3: impacts

Deniz Kiliç (UU-DPG/Deltares)

3D bodemdalingsmodellering
Opschaling

Alfonso Prosperi (TUD)

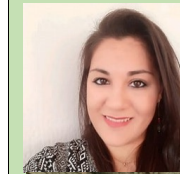
Schadeschatting
gemetselde gebouwen

Dewy Verhoeven (WUR)

Economische modellering
MKBA

WP4: maatregelen

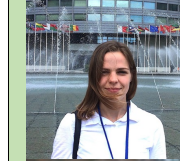
Nicoletta Nappo
(TUD/Deltares)

Maatregelen stedelijk gebied

Tom Wils
(TUD/WEnR)

Maatregelen landelijk gebied

Mandy van de Ende (UU-SD)

Governance arrangements

Martijn van Gils (UU-REBO)

Juridisch instrumentarium

WP5: kennisutilisatie

Muhannad Hammad
(UU-DPG/Deltares)

Scenario-ontwikkeling

Onderzoeksactiviteiten

Lab-experimenten/metingen

- Krimpgedrag klei, veen
- Zwellgedrag klei, veen
- Broeikasgasemissie
- Respirometer tests
- Oedometer tests
- CT scanning
- Bepaling materiaaleigenschappen

Data(-analyse)

- Achtergrondaling
- InSAR: methode interpretatie gefragmenteerde tijdseries voor processing InSAR
- InSAR: phase unwrapping
- Parameters
- Onderzoeksdata LOSS

Identificatie & evaluatie

- Maatregelen
- Effectiviteit
- Interactie maatregelen & maatschappelijke, economische uitdagingen

Veld-experimenten/metingen

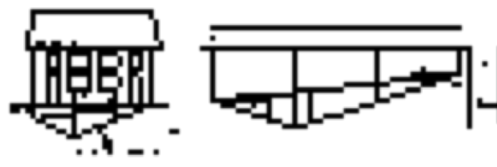
- Microbiële decompositie veen
- Broeikasgasemissie – mest
- Extensometer sites

Tolunay

Modellen/modellering

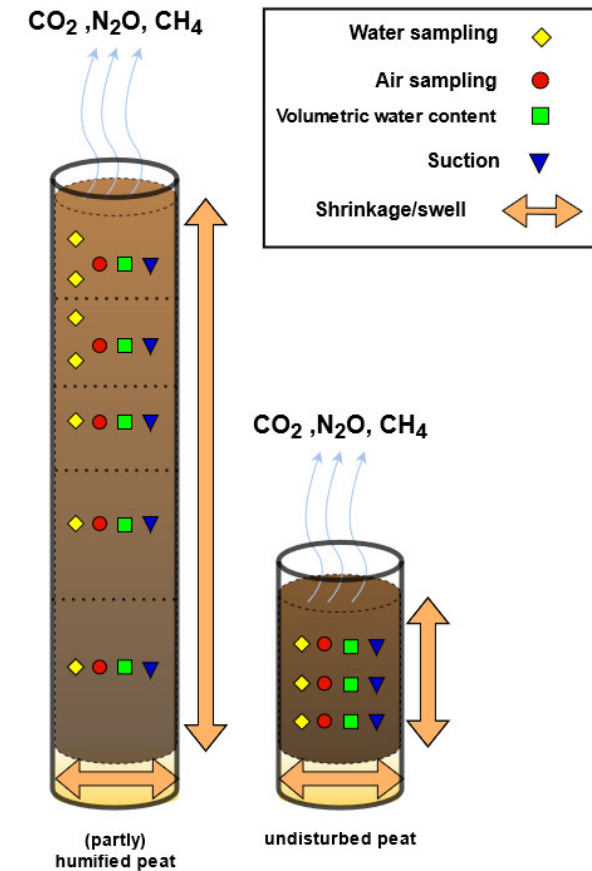
- Bodemdaling
- Schadeschatting gebouwen
- Economische gevolgen
- Data-assimilation algoritme

Prosperi

Ontwikkeling

- Plausibele toekomst
- Modelscenario's
  - Combinatie maatregelen
  - Toekomstscen.; beleid, klimaat
- Paden
- Modeluitkomsten
- Governancebenaderingen
- Effectief gebruik juridisch instrumentarium
- Aansprakelijkheid schade: eerlijk & rechtvaardig

Uitkomsten

Wetenschappelijke kennis

- InSAR tijdserie-analyse (m)
  - Phase unwrapping
  - Interpretatie discontinue tijdseries
- Identificatie oorzaken/parameters door inverse modellering (m)
- Kwantificering achtergrond daling (paleo-grondwater, InSAR, modellering)
- Veenafbraak: microbiële activiteit
- Krimp-, zwel- en kruipgedrag
- Representatieve krimpcurves
- Parametrisatie processen
- Rel. bijdrage/interactie processen
- Broeikasgasemissie
- Schadeschattingen (m)
- Vertaling mm/jr naar €/jr (m)
- Effect governancebenaderingen
- Effect inzet juridisch instrumentarium

Modellen

- 1D voorspellend
- 3D voorspellend
- Economisch
- Schadeschattingen
- MKBA

Maatregelen & effectiviteit

- Overzicht technische maatregelen stedelijk/landelijk gebied
- MKBA mitigatiestrategieën
- Governancebenaderingen
- Juridisch raamwerk

(Input)data

- Achtergrond daling
- InSAR-tijdserie analysedata
- Parameterwaarden
- Onderzoeksdata LOSS

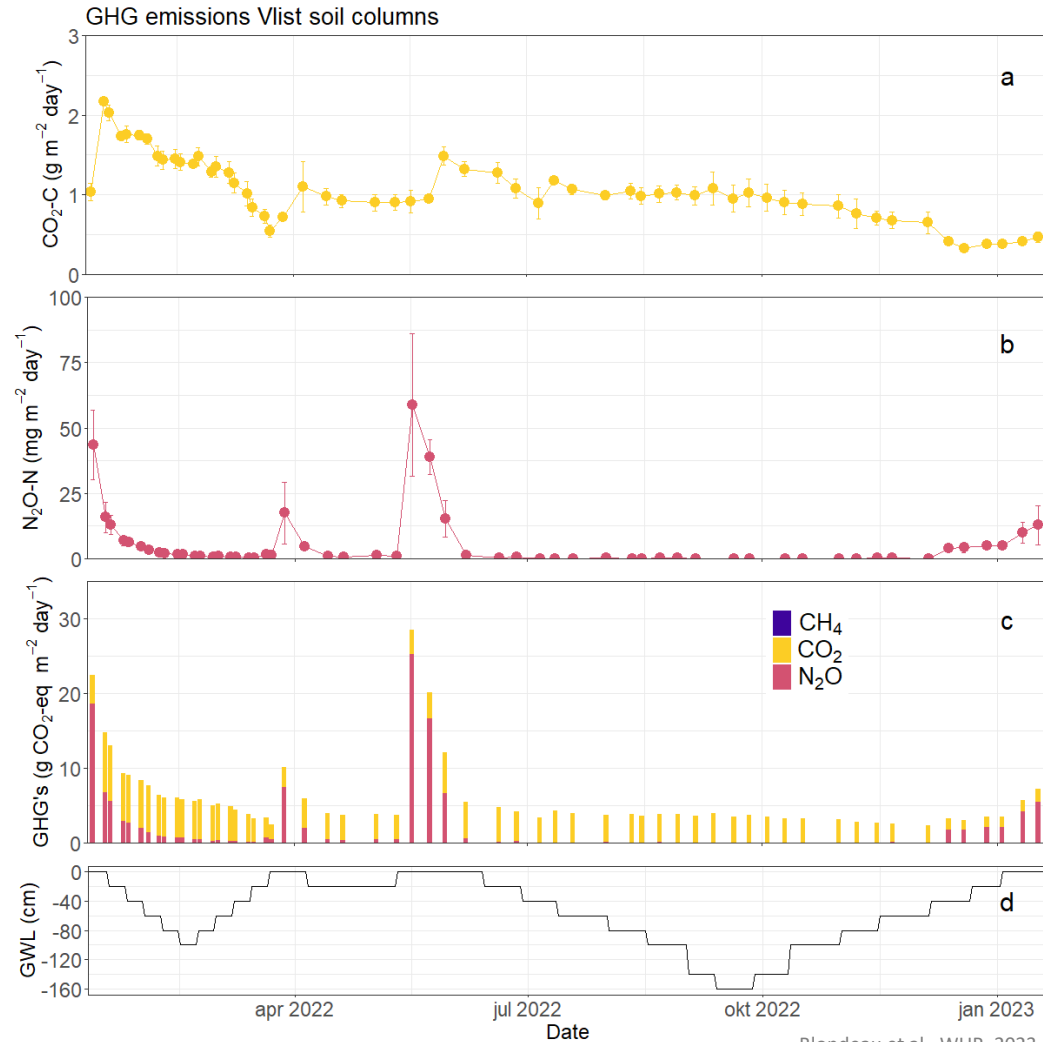
Kennisutilisatie

- Modeluitkomsten
- Modelscenario's
  - Combinatie maatregelen; technisch, governance, juridisch
  - Toekomstscen.; beleid, klimaat
- Ruimtelijke voorspellingen economische schade
- Evaluatie (combinatie van) maatregelen
- Paden
- Governancebenaderingen
- Effectief gebruik juridisch instrumentarium
- Aansprakelijkheid: eerlijk & rechtvaardig
- Kosten-baten ratio's beleidsscenario's
- Handelingsperspectieven

Ook:

- Emissiefactoren voor bemest grasland
- Risicofactoren kleikrimp

Resultaat - maatregel – dilemma

- Verhoging grondwaterpeil in veen reductie CO_2 -emissie
- Echter, stimuleert emissie sterkere broeikasgas N_2O
- Worden positieve effecten tenietgedaan?
- Wat is de effectiviteit van deze maatregel?

Doel vandaag

- Delen opgedane kennis binnen NWA-LOSS (nu in jaar 4)
- Uitwisselen kennis, ervaringen en ideeën
- Update stand van zaken uitwerking 'Bodem- en water sturend' in RO
- Discussie: knelpunten en mogelijke oplossingen

LOSS

Living on Soft Soils

Subsidence & Society

**Symposium 2 november
2023**

